Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra germanistiky

PhDr. Ing. Jindra Broukalová, Ph.D.

Posudek diplomové práce Viktorie-Elisabeth Reibenspiess

Darstellung der Zugehörigkeits- und Andersseinsaspekte in ausgewählten Bilderbüchern und Comicgeschichten. Mit den Schwerpunkten Flucht, Suche der neuen Heimat und ihre Vermittlung im DaF-Unterricht

V předložené diplomové práci se Viktorie-Elisabeth Reibenspiess zabývá analýzou a interpretací pěti obrázkových knížek a jedné knížky komiksových příběhů, jejichž tématem je útěk a hledání nového domova, a jejich využitím ve výuce němčiny jako cizího jazyka. Jedná se o knížky Bestimmt wird alles gut autorky Kirsten Boieové, překladatele Mahmouda Hassaneina a ilustrátora Jana Bircka z roku 2016 pro děti od šesti let, Alle da spisovatelky Anji Tuckermannové a ilustrátorky Tine Schulzové z roku 2014 pro děti od pěti let, Das Krokodil sucht eine neue Heimat belgického autora Yoeri Slegerse z roku 2021 pro děti od tří let, Was ist zu Hause? autorky a žurnalistky Kristiny Scharmacher-Schreiberové a ilustrátorky Leny Hesseové z roku 2022 pro děti na prvním stupni základní školy, Wer will den blauen Raben haben? rakouské autorky Edith Schreiber-Wickeové a ilustrátorky Caroly Hollandové z roku 2016 pro děti od čtyř let a knížku dokumentárních komiksových příběhů Die vertriebenen Kinder z roku 2022 vytvořenou českými umělci představující, jak uvádí V. Reibenspiess, výpověď kultury česko-německého vzpomínání (s. 54). Diplomová práce napsaná v němčině se skládá ze šesti kapitol a dále obsahuje úvod, závěr, česky psané resumé a vyjádření k užití nástrojů umělé inteligence. Na solidní genologický základ staví autorka své zkoumání v prvních dvou kapitolách přinášejících stručné, ale přitom výstižné představení žánrů „obrázková knížka“ (Bilderbuch) a komiks, do nichž spadají zkoumaná díla. Následně se autorka zamýšlí nad pojmy „původní domov“ a „nový domov“, jejichž význam je sice intuitivně jasný, ale teoreticky různými způsoby uchopitelný, a možnými způsoby jejich ztvárnění v obrázkových knížkách a komiksech (s. 47). Při rozboru narativní struktury zkoumaných děl autorka vychází z pětidimensionálního modelu, který Matthias Staiger vyvinul pro analýzu vypravování uskutečňovaného pomocí kombinace obrázkového a písemného textu, což mimo jiné umožňuje reflektovat souhru obou těchto složek. (např. s. 45) Tento model je v diplomové práci rozšířen o šestou dimensi zachycení útěku a hledání a získávání nového domova. Ztvárnění starého domova, útěku, jinakosti a získávání nového domova, jak se s nimi setkáváme ve výše zmíněných obrázkových knížkách a komiksech určených dětskému recipientovi, je předmětem čtvrté kapitoly. Kompaktně pojatou komparaci zkoumaných děl podává autorka v páté kapitole. V šesté kapitole autorka předkládá návrhy výukových projektů v rozsahu tří vyučovacích hodin založených na didaktické adaptaci obrázkové knížky Bestimmt wird alles gut a komiksového příběhu Der Geschmack von Rhabarber z knížky Die vertriebenen Kinder. Při vypracování těchto projektů se autorka kromě vlastních zkušeností metodicky opírá především o publikaci

Hanse-Jürgena Hantschela a kolektivu autorů DAF Unterrichten.

V předložené diplomové práci Viktorie-Elisabeth Reibenspiess prokázala, že je schopná na základě vlastní recepce a studia sekundární literatury analysovat a interpretovat obrázkové knížky a komiksové příběhy určené dětem a tvůrčím způsobem uvažovat o jejich použití ve výuce němčiny jako cizího jazyka, přičemž toto použití nevnímá pouze jako prostředek napomáhající zlepšování jazykových kompetencí žáků, ale v neposlední řadě také jako nástroj přispívající k prohlubování jejich empatie a zlepšování jejich dalších psychologických dovedností. Vymezení žánru „obrázková knížka“ „Bilderbuch) je plastické, zachycuje vývoj, kterým tento původně jen pro malé děti určený žánr prochází a obsahuje také popis jeho subžánrů, z nichž jsou „obrázkové vypravování“ (erzählendes Bilderbuch) a „tématická obrázková knížka“ (Sachbilderbuch) pro diplomovou práci relevantní. Při charakterisaci komiksu provádí autorka jeho vymezení vůči obrázkové knížce a správně zdůrazňuje jeho mezižánrový charakter včetně styčných bodů s filmovým vypravováním stejně jako vývoj tohoto stále ještě poměrně nového žánru vzhledem k cílové skupině recipientů. Na žánrové vymezení obrázkové knížky a komiksu plynule navazuje mapování jejich didaktického potenciálu (1,2 a 2,2), jehož součástí je poukaz na možnost využití při interkulturním učení. Cenné je v neposlední řadě i rozlišení pojmů „Migrantenliteratur“ a „Migrationsliteratur“. (s. 24)

Interpretace zkoumaných textů, při níž se autorka zaměřuje na zachycení složitých a nelehce uchopitelných témat útěku ze starého domova, cizosti v novém prostředí, které se domovem teprve má stát, a jinakosti a sounáležitosti a jejich vnímání literárními postavami, je pozorná a přemýšlivá. Při analýze narativní struktury je velká pozornost věnována prostoru. Zajímavé je například upozornění na to, že v obrázkové knížce Bestimmt wird alles gut struktura prostoru odráží emocionální vývoj hlavní postavy syrské dívenky Rahaf nacházející svůj nový domov v Německu. (s. 31) Komplexní a obohacující je volba zkoumaných děl sahajících od aktuálního souběžně německy a arabsky vyprávěného příběhu vystavěného na biografiích syrských uprchlíků přes tématické obrázkové knížky a symbolické ztvárnění tématu jinakosti a nepřijetí či přijetí, jehož protagonistou je krokodýl nebo modrý havran, až po zpracování příběhů německých dětí odsunutých po roce 1945 z Československa vytvořené českými umělci. Z hlediska pedagogické praxe je přínosné, že autorka upozorňuje na specifika textu, jako je jednoduchá syntaktická struktura či užívání metafor, uvažuje také nad tím, do jaké míry je text vhodný pro recipienty s pouze základní znalostí němčiny. Výukový projekt je zpracován systematicky a přehledně.

Mimořádně dobře je napsaná úvodní kapitola (Einleitung) představující věcně a přehledně zvolené téma, cíl diplomové práce a její členění a současně přibližující až fejetonisticky Čtivým způsobem autorčin hluboký osobní vztah k tomuto tématu. Volbou tématu prokázala autorka nejen zájem o německy psanou literaturu a její užití ve výuce němčiny jako cizího jazyka, ale také o závažné otázky dnešní společnosti. Současně se jí podařilo, i když se zabývá jinými literárními žánry a rozdílnou cílovou skupinou recipientů, navázat na zkoumání prováděná v bakalářské práci.

Diplomová práce je napsaná výbornou němčinou, v níž se gramatické chyby týkající se většinou skloňování adjektiv v atributu vyskytují velice vzácně. Jistotu prokazuje autorka i v oblasti lexikální, připomněla bych však, že nejvhodnějším německým ekvivalentem českého pojmu „výtvarné umění“ je „bildende Kunst“, nikoli jen „Kunst“ (s. 19). Závěrem bych autorce ráda položila následující otázky. Co víte o evropských kořenech komiksového žánru? V čem spočívá slovní vtip odpovědi „Nur meinereiner und sonst keiner. Ich bin nämlich hier der Spaßvogel“, (s. 52)? V čem se liší chování protagonistů v obrázkových knížkách „Das Krokodil sucht eine neue Heimat a Wer will den blauen Raben haben? Myslíte si, že místem

touhy může být i ještě neznámý domov? Která ze znalostí a dovedností, jež jste získala při psaní Vaší diplomové práce, je podle Vašeho názoru nejdůležitější pro Vaši pedagogickou praxi?

Hodnocení: **Diplomovou práci Viktorie-Elisabeth Reibenspiess doporučuji k obhajobě.**

V Říčanech dne 24. srpna 2025.